

אַ פּובליקאַציע פֿון פּאַריזער ייִדיש-צענטער - מעדעם-ביבליאָטעק

DER YIDISHER

דער ייִדישער

טעם-טעם טעם-טעם

אַ פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר ייִדיש-לערנערס

סיוון תשע"ו/יוני 2016

2,50 אייראָס

יאָר 21, נומער 4 (104)

■ ■ ■ אַרום אַ וואָרט ■ ז' 2-3

■ ■ ■ קעזישער גלאָסאַר ■ ז' 4

■ ■ ■ וויצן וועגן קעץ ■ ז' 5

■ ■ ■ קעץ אין דער ייִדישער ליטעראַטור און פֿאַלקלאָר ■ ז' 6-10

■ ■ ■ באַדלער וועגן קעץ ■ ז' 11

סוף-כל-סוף¹: קעץ²!

פֿון נפֿתלי כץ³

1. SOF-
KLSOF finalement/
finally 2. chats/cats,
sing. קאץ 3. NAFTOLE KATS
4. nombreux/numerous 5. requêtes/petitions
6. réparer/repair 7. ... TOES erreur incompréhensible/incomprehensible mistake 8. ... INYEN sujet important/important subject 9. expressions 10. AKHU'TS ... en outre/besides 11. représentants/representatives
12. espèce féline/feline species 13. dans *Le Chat Murr* de E.T.A. Hoffmann/in *The Life and Opinions of the Tomcat Murr* by E.T.A. Hoffmann 14. transcrit/noted 15. chat du Cheshire, dans *Alice au pays des merveilles*/Cheshire cat, in *Alice's Adventures in Wonderland* 16. Lewis Carroll 17. le chat pieux (héros d'une nouvelle éponyme de Yitskhok-Leybush Peretz)/the pious cat (hero of a story by Yitskhok-Leybush Peretz) 18. Yitskhok-Leybush Peretz (1852-1915) 19. censure féline/feline censorship 20. Garfield 21. littéral "Le Chat clown", traduction yiddish du *Chat chapeauté* de Dr Seuss/litt. "The Clown Cat", Yiddish translation of *The Cat in the Hat* by Dr. Seuss 22. Simon's cat (simonscat.com) 23. MEKHABRIM-... droits d'auteur/copyright 24. malgré/despite 25. ces lacunes/these omissions 26. HANOE ... prendre plaisir/enjoy 27. réactions.

א סך פֿון אונדזערע לייענערס האָבן זיך שטאַרק געוונדערט, ווי קומט עס אַז דער טעם-טעם עקזיסטירט שוין צוואַנציק יאָר און מיר האָבן נאָך קיין מאָל נישט געהאַט אַזאַ וויכטיקע טעמע ווי „קעץ“. נאָך פֿילצאָליקע⁴ פּראָטעסטבריוו און מאָנונגען⁵ האָבן מיר באַשלאָסן צו פֿאַריכטן⁶ דעם דאָזיקן אומפֿאַרשטענדלעכן טעות⁷ און אָפּגעבן דעם גאַנצן נומער אָט דעם וואָגיקן ענין⁸. איר וועט דאָ געפֿינען וואָקאַבולאַר און אויסדרוקן⁹ מיט וועלכע איר וועט זיך קענען באַניצן רעדנדיק (און – מיר האָפֿן גאָר שטאַרק – שרייבנדיק!) וועגן קעץ אויף ייִדיש. אַחוץ דעם¹⁰ דרוקן מיר אָפּ אַ קליינע (און ווייט נישט קיין פֿולע) אַנטאָלאָגיע קעצטעקסטן אין דער ייִדישער און וועלט־ליטעראַטור. עס פֿעלן ליידער אַזעלכע וויכטיקע פֿאַרשטייער¹¹ פֿון דעם קעצישן מין¹² ווי דער קאַטער מורר¹³ (זיין אויטאָביאָגראַפֿיע, פֿאַרצייכנט¹⁴ דורך ע. ט. אַ. האָפּמאַן, איז צום באַדויערן געווען צו לאַנג פֿאַר אונדזערע 12 זייטן), די טשעשיר קאץ¹⁵ פֿון לױס קאַראָל¹⁶ (מע האָט זי אַרומגעזוכט, נאָר נישט געקענט געפֿינען) און די פֿרומע קאץ¹⁷ פֿון יצחק־לייבוש פּרץ¹⁸ (די קעצישע צענזור¹⁹ האָט עס אינעם לעצטן מאָמענט אַראָפּגענומען). גאַרפֿילד²⁰, די קאץ דער פֿאַיאָץ²¹ און סיימאָנס קאץ²² האָבן אונדז שוין פֿון פֿריער אָנגעזאָגט אַז מיר האָבן נישט גענוג געלט צו באַצאָלן פֿאַר זיי די מחברים־רעכט²³. נישט געקוקט אויף²⁴ די אַ בלויון²⁵ האָפֿן מיר אַז אַלע קעץ און אַנדערע טעם־טעם־לייענערס וועלן הנאה האָבן²⁶ פֿון דעם נומער און זיך טיילן מיט אונדז מיט זייערע אָפרופֿן²⁷.

אַרום אַ וואָרט

פֿון קאָץ צו קץ¹

פֿון רווועלע קאַטער

מיר הייבן אָן מיט גוטן: קעצעלע איז אַ צאַרטער⁷ נאָמען מיט וועלכן מע קען רופֿן אַ קינד אָדער אַ געליבטן/געליבטע. דאָס שיינע ליבעליד „סאַפּאַזשקעלעך“⁸ האָט אַ רעפֿרען:

איך אָן דיר און דו אָן מיר
איז ווי אַ קליאַמקע⁹ אָן אַ טיר,
קעצעלע, פֿייגעלע מיינס...

דער קאַטער¹⁰ האָט נישט אַזאַ שיינעם שם¹¹. אויב מע זאָגט זיי האָבן געמאַכט אויס אים אַ קאַטער, מיינט עס אַז זיי האָבן אים אויסגעלאַכט, געמאַכט פֿון אים שפּאַס. דער אויסדרוק¹² איך הער אים ווי דעם קאַטער מיינט: איך אייגנאַריר אים, עס אַרט מיך נישט¹³ וואָס ער זאָגט. נאָך אַ מאָדנע¹⁴ באַמערקונג וועגן דעם קאַטער איז אַז ער האָט מיאוסע¹⁵ אויגן! ווער האָט געזאָגט

קעץ־ליבהאַבערס² פֿון דער גאַנצער וועלט: איר ווייסט שוין אַז די קאָץ איז דאָס שענסטע, בעסטע, טייערסטע און קליגסטע באַשעפֿעניש³ אויף גאָטס באַשאַף⁴! די קאָץ ווייסט עס אויך – איין קוק אויף איר און מע זעט עס גאַנץ קלאָר.

נאָר אין דער ייִדישער שפּראַך און קולטור, ווי אויך אין אַנדערע קולטורן, איז די קאָץ נישט אַלע מאָל אַ סימבאָל פֿון גוטס. זי איז אַ פֿילבאַטייטיקע⁵ פֿיגור, וואָס קען זיין אַ גאָט אָדער אַ דינסט ביי אַ מכשפּה⁶.

1. KETS fin (du temps)/end (of time) 2. amateurs de chats/cat lovers 3. créature 4. création 5. ambigu/ambiguous 6. MAKHSHEYFE sorcière/witch 7. tendre/gentle 8. petits souliers/little shoes 9. poignée de porte/doorknob 10. matou/tomcat 11. shEM réputation 12. expression 13. je m'en fiche/I don't care 14. bizarre/peculiar 15. MI'ESÉ laids/ugly

צוויי קאלעגעס²⁸, צוויי פאליטיקער
אדער אפילו²⁹ מאן און ווייב!

אחוץ³⁰ דעם וואָרט קאַץ איז דאָ אויך
אַ פאַמיליע-נאָמען (איינער פֿון די עלטסטע אין
אַשכנז³¹), וואָס מע זאָגט אַרויס קאַץ נאָר מע
שרייבט געוויינטלעך פֿ"ץ אָדער פֿץ און וואָס האָט
גאַרנישט צו טאָן מיט דער פֿיר-פֿיסיקער חיה³². עס שטאַמט
פֿון לשון-קודש³³ און עס איז די ראַשי-תּיבֿות³⁴ פֿון כּהן-צדק³⁵,
דער כּהן³⁶ פֿון גערעכטיקייט. דאָס מיינט אַז מענטשן וואָס
הייסן אַזוי זיינען כּהנים. אין מדינת-ישראל³⁷ איז פֿאַרווערט³⁸
צו בייטן אַ נאָמען אויף פֿץ, אויב מע איז ניט קיין כּהן. מע
געפֿינט אויך דייטשישע (ייִדישע און נייט-ייִדישע) פֿאַמיליעס
מיטן נאָמען קאַץ, וואָס זייער נאָמען שטאַמט פֿון דער פֿאַמיליע
קאַצענעלענבאָגען.

צו פֿאַרענדיקן איז אַפֿשר³⁹ זייער פֿאַסיק צו דערמאָנען דאָס
וואָרט קץ, אָדער קץ-הימים⁴⁰, וואָס באַטייט סוף⁴¹ פֿון די טעג,
סוף פֿון די צייטן, ווען משיח⁴² וועט קומען. דאָס קען מען גרינג
פֿאַרשטיין: אין משיח'ס צייטן וועלן מיר זיך פֿרייען מיט
אַ סך קעץ און עס וועט אונז זיין ווייל ווי אַ קאַץ אויף
אַ ווייכן קישן⁴³!

16. miaule/me-
ows 17. MOYekh
cerveau/brain

18. ZIKORN mémoire/
memory 19. cacophonie/caterwauling 20. grinçant/harsh 21. le len-
demain matin/the morning after 22. ... KOYSE un verre de trop/one
drink too many 23. comment y parvenir?/easier said than done
24. résoudre/solve 25. puisque/since 26. alors/so 27. SOD secret
28. collègues/colleagues 29. AFIL même/even 30. AKhu'ts à part/
aside from 31. A'shKENAZ Europe centrale et orientale/Ashkenaz,
Central and Eastern Europe 32. khAYE créature 33. Loshn-KOYDesh
hébreu/Hebrew 34. ROSHE-TEYVES initiales/initials 35. KOYEN-TSE-
DEK prêtre vertueux/priest of righteousness 36. KOYEN prêtre de
l'époque biblique (ou son descendant)/priest of the biblical period
(or his descendant), plur. כּהנים KOYANIM 37. MEDINES-YISROEL l'État
d'Israël/State of Israel 38. interdit/forbidden 39. EFSHER peut-être/
perhaps 40. KETS-HAYOMIM fin des jours/end of days 41. SOF fin/
end 42. MESHIEKh le Messie/the Messiah 43. coussin/cushion.

אַזאַ מיאָסע זאָך? מע געפֿינט עס אין דעם באַרימטן ליד „ביי
מיר ביסטו שיין”:

אויב דו האָסט אויגן ווי אַ קאָטער,
ביי מיר ביסטו שיין!

מיר ווייסן אַז אַ קאַץ איז גאָר קלוג, מיאָקעט¹⁶ זייער שיין
און קען ווייט שפּרינגען. נאָר אויף ייִדיש איז אַלץ פֿאַרקערט:
אַ קעצישער מוח¹⁷ איז אַ סימבאָל פֿון אַ קורצן זכרון¹⁸
און נאַרישקייט; אַ קאַצן-יאָמער¹⁹ איז אַ שטאַרקער און
גרילצנדיקער²⁰ טומל (ווי אויך דער צושטאַנד אין וועלכן מע
געפֿינט זיך אויף צו מאַרגנס²¹ נאָך אַן איבעריקער כּוסה²²), און
אַ קאַצנשפּרונג איז אַ גאָר קליינע דיסטאַנץ. גיי פֿאַרשטיי!
מיין באַליבסטער אויסדרוק מיט קעץ איז: ווי קומט די קאַץ
איבערן וואָסער?²³ מע זאָגט דאָס צו ווייזן אַז אַ געוויסער
פּראָבלעם איז נישט אַזוי גרינג צו לייזן²⁴. און ווי באַלד²⁵ ס'איז
דאָ אַ סך אַזעלכע פּראָבלעמען, קען מען דאָס זאָגן גאַנץ אַפֿט...
עטלעכע אויסדרוקן זענען אין גאַנצן ניט צוגעפֿאַסט פֿאַר
קיין קעץ-ליבהאַבער – איז²⁶ די וואָס זיינען ווייכהאַרציק
זאָלן בעסער נישט לייענען ווייטער!

אַרויסלאָזן די קאַץ פֿון זאַק מיינט אויסזאָגן אַ סוד²⁷.

קויפֿן אַ קאַץ אין אַ זאַק מיינט קויפֿן עפעס וואָס מע ווייס
ניט וואָס עס איז און וואָס עס איז ווערט.

צוויי קעץ אין איין זאַק איז אַ סימבאָל פֿון קאַנפּליקט, פֿון
צוויי מענטשן וואָס קענען נישט צוזאַמענלעבן (ס'קען זיין

שפּריכווערטער מיט קעץ

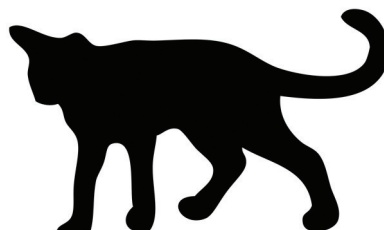
- אַז די קאַץ וואָשט זיך, וועלן זיין געסט.
- אַז מע שפּילט זיך מיט אַ קאַץ, מוז מען פֿאַר ליב נעמען
איר קראָץ¹.
- אַ קאַץ שיקט מען נישט נאָך פּוטער.
- אַז די קאַץ גייט אַוועק, האָבן די מיין מחיה².
- אַ קאַץ אָדער אַן אינדיק³, אַבי⁴ אַן עוף⁵ אויף שבת⁶.

1. être prêt à se faire griffer/put up with its scratch 2. ... MEKHAYE
s'amuse/are joyful 3. dinde/turkey 4. pourvu qu'il y ait/as long as
you have 5. OF volaille/fowl 6. SHABES shabbat.

קעזישער גלאַסאַר

די קאַץ (קעץ)	chat ; chatte/cat
דער קאַטער (ס)	matou/tomcat
דאָס קעצל (עך) / דאָס קע'צעלע (ך)	chaton, petit chat/kitten
דאָס פּיסקל (עך)	museau/mouth
די וואַנצעס	moustaches/whiskers
דער וויידל (ען) / דער עק (ן)	queue/tail
די לאַפקע (ס)	patte/paw
דער קרעל (ן)	griffe/claw
די פֿעל	fourrure, pelage/fur
דער פֿינשמעקער (ס/—)	gourmet
די מילך	lait/milk
די מויז (מיז)	souris/mouse
דאָס באַקוועמסטע אָרט	l'endroit le plus confortable/coziest spot
דער וויכסטער קישן	le coussin le plus doux/softest cushion
קעזיש	félin, de chat/feline, catlike
עלעגאַנט	élégant
חנעוודיק [khe'YNEVDIK]	charmant, mignon/cute, sweet, charming
פֿריי	libre/free
אומאַפהענגיק	indépendant/independent
זייער, זייער קלוג	très, très intelligent/smart, clever, wise
וואַשן זיך	faire sa toilette/wash itself
שפּרינגען (געשפּרונגען)	sauter, bondir/jump, spring
כאַפּן פֿיש	pêcher/catch fish
דראַפען (געדראַפעט)	griffer/scratch
מאַכן זיך ניט וויסנדיק	feindre d'ignorer/feign ignorance
באַליידיקן זיך	bouder/sulk
שלאָפֿן (אַ סך)	dormir (beaucoup)/sleep (a lot)
גלעטן (געגלעט)	caresser/pet
מרוקען (געמרוקעט)	ronronner/purr
מיאַקען (געמיאַקעט)	miauler/meow
מיאַו !	miau !/meow!

וויצן וועגן קעץ

בילד : אקווילע גריגאָראַוויטשיטע ©

ווי איז די קאץ?

צוויי שכנים¹¹ האָבן זיך צעקריגט¹². איינער האָט געזאָגט, אַז דעם שכנס¹³ קאָץ האָט ביי אים אויפֿגעפֿרעסן¹⁴ צוויי קילאָ פֿוטער¹⁵. דער אַנדערער האָט געלייקנט¹⁶: ווי קומט עס, מיין קאָץ עסט בכלל¹⁷ ניט קיין פֿוטער! אַחוץ דעם¹⁸ איז זי ניט קיין גנב¹⁹! סוף-כל-סוף²⁰ זענען זיי געגאַנגען צום רב²¹. דער רב האָט אויסגעהערט ביידע צדדים²². דערנאָך האָט ער גענומען אַ וואָג²³ און אָפּגעוויגן²⁴ די קאָץ. עס איז געווען פֿונקט²⁵ צוויי קילאָ. — אַט-אַט-אַט! — זאָגט דער רב — די פֿוטער האָט זיך שוין אָפּגעפֿונען. נאָר ווי איז די קאָץ?

1. avocat/lawyer 2. soupir/sighs 3. ça alors/oh, really? 4. gentil/nice 5. jouer du piano/play piano 6. montrer/show 7. matou/tomcat 8. impressionnées/impressed 9. extraordinaire/extraordinary 10. fière/proud 11. shkheynim voisins/neighbors, sing. shokhn 12. se sont disputés/had a quarrel 13. shokhns du voisin/the neighbor's 14. dévoré/ate 15. beurre/butter 16. nié/denied it 17. BIKHLA'L pas du tout/not at all 18. AKHU'TS ... en outre/besides 19. GANEV voleur/thief 20. SOFKLSO'F finalement/finally 21. ROV rabbin/rabbi 22. TSDODIM parties, sing. צד TSAD 23. balance/scale 24. pesé/weighed 25. exactement/exactly.

קעץ און ייִדישע מאַמעס

דריי פֿרויען זיצן צוזאַמען און טרינקען קאווע. איינע דערציילט וועגן איר זון דעם אַדוואָקאַט¹. די צווייטע — וועגן איר זון דעם אוניווערסיטעט-פּראָפֿעסאָר². די דריטע זיפֿצט³.

— פֿאַר וואָס זיפֿצט איר?
— איך האָב ניט קיין קינדער.
— אַזוי גאָר... איר זייט אין גאַנצן אַליין?
— ניין, איך האָב אַ קאָץ.
— נ, און ס'איז אַ ווילע⁴ קאָץ?
— יא, זייער אַ ווילע. און דערצו קען זי שפּילן פּיאַנע⁵.
— אייער קאָץ שפּילט פּיאַנע?
— יא, איך קען אייך ווייזן⁶. מרוטשיק!
דער קאַטער⁷ מרוטשיק קומט אַריין, זעצט זיך ביי דער פּיאַנע און שפּילט אָפּ בעטהאָוענס פֿינפֿטע סימפֿאָניע. די צוויי פֿרויען זענען שטאַרק באַאיינדרוקט⁸:
— דאָס איז דאָך אויסערגעוויינטלעך⁹! איר דאַרפֿט זיין זייער שטאַלץ¹⁰ מיט אַזאַ טאַלאַנטפֿולער קאָץ!
די דריטע פֿרוי זיפֿצט נאָך אַ מאָל:
— נ, יא, אָבער כ'האָב אַזוי געוואָלט, ער זאָל ווערן אַ דאָקטער!

היִיאָר¹ מערקן מיר אָפּ² הונדערט יאָר שלום³ ראַבינאָוויטש (1859-1916), בעסער באַקאַנט אונטער דעם פּסעוודאָנים שלום-עליכם⁴, איינעם פֿון די קלאַסיקער פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור. צו דער געלעגנהייט⁵ דרוקן מיר דאָ אַפּ אַ קורצן פֿראַגמענט פֿון דעם שרייבערס ביאָגראַפֿיע, מיין ברודער שלום-עליכם: זכרונות⁶ (קײַט, 1939), וואָס עס האָט אָנגעשריבן איינער פֿון זיינע ברידער, וואָלף ראַבינאָוויטש. די שטעל⁷ קומט פֿונעם ערשטן קאַפּיטל „אין וואַראַנקע“ (דאָס שטעטל וווּ שלום-עליכם האָט פֿאַרברענגט זיינע קינדער-יאָרן) און דערציילט וועגן... קעץ!

מיין ברודער שלום-עליכם (אַ פֿראַגמענט) פֿון וואָלף ראַבינאָוויטש

פֿון לערנבוך ערשטע בלעטלעך פֿון ב. העלער און
י. ראָזע, (בוענאָס-איירעס, 1944).

אונדזער פּעריאַסלעווער⁸ פֿרומע⁹ קאָץ „פֿייגע-לאה¹⁰ די גבאיטע“¹¹ פֿלעגט אונדז געבן צוויי מאָל אין יאָר קעצעלעך. בשעת¹² די קעצעלעך האָבן זיך שוין גע- שטעלט אויף די פֿיסלעך, און „פֿייגע-לאה“ האָט שוין אָנגעהויבן זיי אָפּטרייבן¹³ פֿון זיך, האָבן מיר, חברה¹⁴, בראש¹⁵ מיט שלומקען¹⁶, אַכטונג געגעבן, אַז זיי זאָלן וואַקסן אַקוראַט¹⁷. קודם-כל¹⁸ האָט זיי שלומקע אָפּגעגעבן דאָס בעסטע פֿון זיינע אָנבײַסנס¹⁹.

אַז די מאַמע פֿלעג אונדז באַשמירן²⁰ ברויט מיט שמאַלץ²¹, פֿלעג שלומקע גלייך זאָגן אונדז, די קלענערע חברה פֿון דער כאַליאַסטערע²², אַז מע מוז פֿאַר פֿייגע-לאהן מיט אירע קינדער- לעך עפעס אָפּשפּאַרן²³. אַזוי ווי זי פֿאַרמאַגט²⁴, קיין עין-הרע²⁵, אַ משפּחה²⁶ פֿון זעקס קעצעלעך, באַדאַרף יעדערער פֿון אונדז אויסטיילן אַ חלק²⁷ פֿון זיין ברויט מיט שמאַלץ, און ער אַליין²⁸ וועט איר שוין געבן דעם גרעסטן חלק. מיר האָבן אים גערן געפֿאַלט, און די קעצעלעך פֿלעגן האָבן גאָר אַ פֿיינעם אָנבײַסן. אַן אַנדערש מאָל האָט שלומקע געוואָלט, מיר זאָלן האָבן פֿון וואָס צו לאַכן, האָט ער אויסגעשטעלט אַלע זעקס קעצעלעך אויפֿן טיש און האָט זיי שטאַרק אָנגעשמירט מיט שמאַלץ די פּיסקלעך²⁹. אַז מיר האָבן דערזען, ווי אַזוי די קעצעלעך האַלטן אין איין לעקן³⁰ מיט זייערע צינגלעך³¹ די אויסגעשמירטע פּיסקלעך, האָבן מיר שטאַרק אָנגעקוועלט³² דערפֿון און זייער לאַנג געלאַכט. שלומקע האָט נאָך אָפּגעטאָן אַ שענערע זאַך: ער האָט אַוועקגעשטעלט די קעצעלעך איינס אַנטקעגן אַנדערן מיט די פּיסקלעך אַזוי, אַז איין קעצעלע האָט געלעקט די שמאַלץ ביים אַנדערן.

— דאָס קושן זיי זיך אַזוי — האָט אונדז שלומקע געגעבן צו פֿאַרשטיין און האָט אונדז פֿאַרגעבן אַ רעטעניש³³, מיר זאָלן טרעפֿן, צי זיי באַגעגענען זיך, צי זיי געזעגענען זיך³⁴.

1. cette année/this year 2. nous commémorons/we commemorate 3. SOLEM 4. SOLEM-ALEYKHEM 5. à cette occasion/on this occasion 6. ZIKHROYNES mémoires/memoirs 7. passage 8. de Pereiaslav/from Pereyaslav 9. pieux/pious 10. LEYE 11. GA'BETE hum. femme très pieuse, dame de charité/hum. pious, charitable woman 12. BESH'a's pendant que/while 13. repousser/push them away 14. KHEVRE les gosses/the kids 15. BERO'sh conduits par/led by 16. sho'LEMKEN diminutif de Sholem (datif)/diminutive of Sholem (dative) 17. comme il faut/properly 18. KOYDEM-KOL tout d'abord/first of all 19. repas/food 20. tartiner/spread 21. graisse d'oie/goose fat 22. bande/gang 23. mettre de côté/put aside 24. elle a/she has 25. KEYNEYNHORE que le mauvais œil soit écarté!/no evil eye! 26. MISHPOKHE famille/family 27. KHEYLEK part/share 28. lui-même/he himself 29. museaux/mouths 30. n'arrêtaient pas de lécher/kept on licking 31. petites langues/little tongues 32. nous rayonnions de joie/we beamed with joy 33. il nous a posé une devinette/gave us a riddle 34. se disent au revoir/saying goodbye.

פֿון פֿילצאָליקע¹ קינדער-לידער וועגן קעץ האָבן מיר (לויט דער רעקאָמענדאַציע פֿון דער קעזישער רעדאַקציע-קאַלעגיע²) אויסגעקליבן די דריי. זיי דערווייזן, ערשטנס, אַז אַ קאַץ איז אַ טייל פֿונעם ייִדישן לעבן און פֿון דער ייִדישער משפּחה³ (אינעם קומענדיקן נומער וועלן מיר אָפּדרוקן אַלע פּראָטעסטבריוו פֿון הינט-ליבהאַבער וואָס איר וועט אונדז שיקן, ווי אויך פֿון באַבעס וואָס קענען זיך פֿילן אַ ביסל באַליידיקט פֿון דעם סדר⁴ פֿון די משפּחה-מיטגלידער⁵ אינעם ערשטן ליד). די מחברים⁶ פֿון די צוויי לעצטע לידער האָבן פֿאַרשטאַנען אַז קעץ ווייסן באַמט⁷ ווי הנאה צו האָבן⁸ פֿונעם לעבן און זיך לאָזן ווילגיין⁹. אַן אויפֿמערקזאַמער¹⁰ לייענער וועט אויך באַמערקן אַז ס'איז דאָ, ווייזט אויס, אַ באַליבטער נאָמען פֿאַר אַ קאַץ אויף ייִדיש.

קעץ אין קינדער-לידער

די חתונה²⁰ פֿון דער קאַץ אַ פֿאַלקסליד

טראָ-לאָ-לאָ און פּיטש-פּיטש-פּאַטש,
היינט האָט חתונה אונדזער קאַץ,
אונדזער ווייסע, שיינע מירקע
מיט דעם גרויען קאַטער סירקע.

לכבוד²¹ חתן-כלה²²
זענען געקומען אַלע,
נישט קוקנדיק²³ אויף די גרויסע פֿרעסט²⁴
זענען געקומען אַלע געסט.

פֿאַר דעם חתן²⁵ האָט מען מורא²⁶.
מען זאָגט, ער איז אַ וואַזשנע סחורה²⁷:
אַ גרויסער עס-הארץ²⁸,
דערצו אַ גרויסער פּריץ²⁹.

פֿון אַלע גאַסן און פֿון הויפֿן³⁰
איז מען געקומען צו לויפֿן
אַן אַקס³¹, אַ בייק³², אַ שאָף³³, אַ ציג³⁴,
אַ גאַנדיז³⁵, אַ קאַטשקע³⁶ און אַ פֿליג³⁷. [...]

דערנאָך זענען געקומען דרייסיק גרילן³⁸
און האָבן גענומען פֿידל³⁹ שפּילן.
דער חתן האָט געגעבן מיט די אויגן אַ גלאַנץ⁴⁰,
גערופֿן די כלה⁴¹ צו אַ כשרן טאַנץ⁴².

און ווען אַלע האָבן זיך געזעצט אויף די ערטער,
האָט דער חתן געזאָגט אַ פֿאַר ווערטער:
מיינע טייערע, ליבע געסט,
לאָזט זיך ווילגיין, טרינקט און עסט! [...]

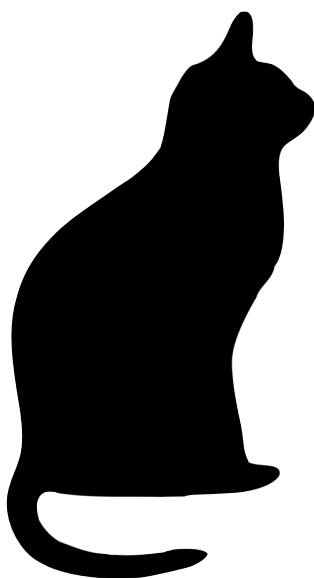
די משפּחה אַ פֿאַלקסליד

מיך רופֿט מען זלמן¹¹,
דער טאַטע הייסט קלמן¹²,
דער ברודער הייסט זרח¹³,
דער זיידע הייסט ברוך¹⁴,
די מאַמע הייסט ביילע,
די שוועסטער הייסט קיילע.
מיין פֿערדל הייסט סירקע,
מיין קעצל הייסט מירקע,
די באַבע הייסט יאַכע,
די גאַנצע משפּחה.

אויפֿן דעכל¹⁵ ליגט אַ קעצל פֿון זוסמאַן סעגאַלאָוויטש

אויפֿן דעכל ליגט אַ קעצל,
אויפֿן דעכל, אויף דער זון.
קאָן איך ס'קעצל נישט פֿאַרגינען¹⁶
נישט דאָס דעכל, נישט די זון.

דרעמלט¹⁷ מיד און דרעמלט זיסלעך,
ציט עס אויס¹⁸ די קליינע פֿיסלעך,
ציט זיי אויס און ציט זיי איין¹⁹ —
עס איז גוט אַ קאַץ צו זיין!

1. nombreux/numerous 2. comité de rédaction/editorial board 3. MISHPOKHE famille/family 4. SEYDER ordre/order 5. membres de la famille/family members 6. MEKHABRIM auteurs/authors, sing. MEKHABER 7. BEEMES vraiment/really 8. HANOE ... profiter/enjoy 9. s'amuser/have a good time 10. attentif/attentive 11. ZALMEN 12. KALMEN 13. ZOREKH 14. BOREKH 15. toit/roof (dim. de/of דאָך) 16. je jalouse le chaton de/l'envy the kitten 17. il somnole/it's dozing 18. étire/stretch out 19. replie/draws in 20. kha'sENE mariage/wedding 21. LEKOVED en l'honneur de/in honor of 22. KHOSN-KALE les fiancés/bride and groom 23. malgré/despite 24. grands froids/frosts 25. KHOSN fiancé 26. ... MOYRE on a peur/the're afraid 27. ... SKHOYRE drôle de type/quite a catch 28. AMORETS ignorant/ignoramus 29. PORETS ici prétentieux/here puts on airs 30. cours/courtyards 31. bœuf/ox 32. taureau/bull 33. mouton/sheep 34. chèvre/goat 35. oie/goose 36. canard/duck 37. mouche/fly 38. grillons/crickets 39. violon/fiddle 40. a lancé un regard éclatant/casts a shining eye 41. KALE fiancée 42. KO'SHERN ... dance du mariage/wedding dance.

דער באַליבטער יידישער משלים¹-שרייבער אליעזר² שטיינבארג (1880-1932) האָט צווישן זיינע חיות-העלדן³ אויך אַ פאַר קעץ. די קעצישע רעדאַקציע-קאַלעגיע⁴ האָט אויסגעקליבן דעם דאָזיקן משל, וואָס איז געבויט אויף דעם אויסדרוק⁵ „אַ קעצישער מוח“⁶. דער אויס-דרוק אַליין איז, ווי יעדער איינער קען פאַרשטיין, זייער אומיושרדיק⁷. פֿונדעסטוועגן⁸ דרוקן מיר אָפּ דעם משל, ווייל ס'איז קלאַר אַז דער שרייבער האָט דאָ ניט געמיינט אונדז קעץ, נאָר אונדזערע פֿריינד מענטשן... ווי אַפֿט טרעפֿט זיך אַז פֿון זייערע גרויסע פֿלענער, אָנגע-בלאָזענע⁹ פֿראַקלאַמאַציעס און פֿרווון אויסצולערנען די יוגנט וואָס איז ריכטיק, לאָזט זיך אויס אַ בוידעם¹⁰, אַזוי ווי אין דער דאָזיקער מעשה¹¹? כאָשט צוריקגערעדט¹²: די ווערטער „נעגל... ציינדלעך... בינדלעך“¹³ זענען אַפֿשר פֿאַרט¹⁴ אַ גאַנץ גוטער סך-הכל¹⁵ פֿון דער וועלט-געשיכטע?

1. MESHOLIM fables, sing. משל MOSHL 2. ELIEZER 3. KHAYES-... héros animaux/animal heroes 4. comité de rédaction/editorial board 5. expres-sion 6. ... MOYEKH "cervelle de chat", cervelle d'oiseau/"cat's brains", birdbrain 7. U'MYOYSHER-DIK injuste/unjust 8. néanmoins/nevertheless 9. vaniteux/pompous 10. se terminent en eau de boudin/come to nothing 11. MAYSE histoire/story 12. ceci dit/on the other hand 13. griffes, dents, os/claws, teeth, bones 14. EFsher ... ici qui sait/ perhaps indeed 15. SEKHAKL résumé/summary 16. matou/tomcat 17. BASHER sous prétexte que/because supposedly 18. on ne nourrit pas/ you don't feed 19. gourmand (ici la jeunesse gâtée/here spoiled brats) 20. khevre ... les petits jeunes/kids 21. ליב Shteynbarg omet sou-vent les auxiliaires/Shteynbarg often omits the auxilliary 22. profiter à fond/burn the candle at both ends 23. s'escrimer en vain/struggle, knock yourself out 24. traîner/roam around 25. miauler/ meow 26. arracher/grab, pull off 27. planche où l'on sale la viande avant de la faire cuire/board where meat is kept before cooking 28. nom typique de chien/typical dog's name 29. les petits jeunes/little rascals 30. ... SEYKHL peu de jugeote/ little sense 31. ZIKORN mémoire/memory 32. au moins/at least 33. un dur morceau/a tough piece 34. l'esprit est lent/good sense moves slowly 35. BEKhe'YN donc/therefore 36. AKhu'ts à part ça/besides 37. être noté/be noted 38. LEMA'N YEYDU pour qu'on sache/so it be known 39. at-trapé/got hold of 40. s'est mis au travail/got down to work 41. KOYDEM-KOL d'abord/first

זיך געזעצט דער קאָטער¹⁶ שרייבן די געשיכטע פֿון זיין פֿאַלק. ניט קיין שלעכטע זאָך, און ווינטשן מעג מען אים דערפֿאַלג. ניין? פֿאַר וואָס? באַשר¹⁷ מיט קיין מעשה-ביכלעך האַדעוועט מען¹⁸ ניט קיין נאָשער¹⁹? היינט די חברה יונגוואַרג²⁰ ליב²¹ דאָס לעבן צו פֿאַרברענען²² און קיין צייט ניטאָ זיך מיט דער פֿאַלקס-געשיכטע צו באַקענען? דראַפֿען דאָרף מען זיך אויף גלייכע ווענט²³? זיך אַרומשלעפֿן²⁴ און מייקען²⁵ לידלעך דורך די נעכט? טאָרען²⁶ פֿונעם זאַלצברעטל²⁷ ווי ראַבטשיק²⁸ אונטער ד'הענט און די דינסט זאָל ברעכן ביינער און דערצו נאָך זיין גערעכט?! שנעקעס²⁹! קורצער שכל³⁰ און נאָך קערצער דער זכרון³¹! זאָלן זיי זיך לערנען, זאָלן זיי כאָטש³² וויסן, אַז דאָס לעבן ניט קיין שפּילעכל – אַ האַרבער ביסן³³, און דער שכל איז אַ קריכער³⁴, ער קומט אָן ערשט נאָך די יאָרן! און בכך³⁵, דערפֿאַרונג ניט קיין קלייניקייט, סע קומט צו נוק, זייער וויכטיק... און אַחוץ³⁶ מוז אַלדינגס פֿאַרצייכנט ווערן³⁷, למען ידעו³⁸ ווי אַזוי אַ מאָל געלעבט, געקעמפֿט אַ זידע, און ניט מיינען זאָלן זיי, די שנעקעס, אַז דאָס לעבן הייבט מיט זיי זיך אָן ערשט און מיט זיי שוין גייט אַוועק עס! און געזאָגט – געטון. ביי נאכט, ווען יעדער שלאָפֿט, געפֿאַקט³⁹ פֿאַפּיר און טינט-און-פֿעדער, און זיך צו דער אַרבעט גלייך אַ נעם⁴⁰: קודם-כֹּל⁴¹ אַ וואָרף אַרויס⁴² אַ „ברוך השם“⁴³ מיט אַ דריי⁴⁴ אַהין, אַהער, אַריין, אַרויס, און פֿאַרשפּיצלט מיט אַ שפּיץ⁴⁵ – אַ לעבעדיקע מויו.

אליעזר שטיינבארג. בילד פון ארטור קאלניק.

of all **42.** il jette (sur le papier)/
sets down **43.** BOREKH-HASHE'M à
la grâce de Dieu (*formule tradition-
nelle au début d'un livre*)/praise
God (*formula used to begin a book*)
44. fioriture/flourish **45.** terminé
par une pointe/topped off with a
pointy tip **46.** KAKH VEKA'KH LEBRIES-OYLEM,
SEDRE ... MIKE'TS année une telle après
la création du monde, *parasha* "Mikets"
(*exemple de datation hébraïque traditionnelle,
utilisant les parasha, portions hebdomadaires
de la Torah lues à des dates précises*)/such and
such a year after the Creation, weekly por-
tion "Mikets" (*traditional manner of dating,
by the portion of the week*) **47.** OYSYES lettres/
letters **48.** passoire/sieve **49.** KHOLEM rêve/
dream **50.** ... ZIKHROYNES-... faisceau de sou-
venirs/a sheaf of memories **51.** recouvert par
le brouillard/covered by a fog **52.** cheminée/
chimney **53.** ça marche pas, quoi qu'on fasse/
though you kill yourself trying! **54.** dare-dare/
quick as a wink **55.** ... MEYASHEV il prend la
décision/thinks it over **56.** ... BEKITSER il écrit
à la va-vite/quickly writes **57.** ... KHEYNDLEKH
petites mines dévotes/pious winks **58.** grif-
fure/scratch **59.** TAM-VENISHLEM complet
et achevé (*formule traditionnelle à la fin d'un
livre*)/completed and done (*formula at the
end of a book*) **60.** POTER c'est fini/over and
done with!

נאך דעם כך וכך לבריאת-עולם, סדרה, דאכט זיך מיר, "מקץ"⁴⁶
און דערנאך מיט גרויסע אותיות⁴⁷: "געשיכטע פון די קעץ".
ווייטער — סטאָפּ!

ווי דער רויך פון קוימען אלץ ארויס פון קאפ!
עפעס פאר די אויגן ווי א זיפל⁴⁸, און ווי דורך א חלום⁴⁹
ברעקלעך, שטיקלעך, פיצלעך —
אַט אַ סנאָפּ זכרונות-זאָנגען⁵⁰ און אַ נעפל⁵¹ אויף די שפיצלעך...
וואַרפֿט ער זיך צום קוימען⁵², קושט ער זיבן מאָל אים,
זעצט צוריק זיך, דרייט דעם עק און שפיצט די אויערן,
ביסט די פען און, צום באַדויערן,
ווי און וואָס און ווען — פֿאַרגעסן! נאָר זכרונות בלאַסע,
אַן געשטאַלט, אָן לעבן. שלעכט, כאַטש טו דיר אָן אַ מעשה⁵³!
פּלוצים מיט די אייגעלעך אַ בליץ ער,
הענדוס-פּענדוס⁵⁴ זיך מישב⁵⁵ און אַ מאַך בקיצור⁵⁶:
נעגל — פייגל —

שוואַרצער קעלער און גרין אייגל —
ציינדלעך — ביינדלעך —
פֿרומע חנדלעך⁵⁷ —
גראַבל⁵⁸ — קראַץ —
פוטער — קאַץ —
מיזלעך, בלוט און קאַטער —
תּס-וּנישלים⁵⁹ די היסטאָריע — און פטור⁶⁰!

קעץ אין די לידער פון אברהם סוצקעווער¹

אברהם סוצקעווער (1913-2010), איינער פון די גרעסטע יידישע פאעטן פונעם 20סטן יארהונדערט, האט קענטיק² ליב געהאט קעץ. נאך אהויף דעם³ זענען די דאזיקע צוויי לידער א טיפער אריינקלער⁴ אין די ענינים⁵ פון קינסטלערישער שאפונג⁶ און פונעם סדר-העולם⁷. דאס ערשטע עפנט זיין אינטימיסטישן באנד לידער פון טאגבוך. מע פילט אז דער פאעט, שוין ניט קיין יונגער מאן, הייבט דא אן זיך צו שטעלן

עקזיסטענציעלע פראגעס: וואס וועט פון מיר בלייבן נאכן טויט? פאר וואס און פאר וועמען שאף איך⁸ – פאר זיך, פאר אנדערע, צי האט אפשר⁹ פאעזיע גאר אן איבערמענטשלעכע, קאסמישע ווערט¹⁰? די קאץ שטעלט מיט זיך פאר¹¹ גלייכצייטיק א מאמענט פון אנטשפאנונג¹² אינעם עמאציאנעל אנגעלאדענעם¹³ טעקסט און א פארבינדונג צווישן דעם פאעט און דעם גאנצן באשאף¹⁴, מחויף¹⁵ דער וועלט פון מענטשן. אינעם צווייטן ליד, פונעם באנד דער יורש¹⁶ פון רעגן (1992), טרעפט דער טויט דווקא¹⁷ די קאץ. זי ווערט דא א סימבאל פון אלע בעלי-חיים¹⁸: א קרבן¹⁹ פון א „חשבון“²⁰ וואס קיינער קאן אים ניט פארשטיין, ניט די, וואס שטארבן און ניט די, וואס בלייבן לעבן.

לזכר⁴¹ מיין סיאמער⁴² קאץ

ארויסגערופן האט זיך מיין סיאמער צום געליבטן און אפשר צו איר מאן, ווי פון א ברענענדיקער תפיסה⁴³. און ס'איז געשען אזוי געשווינד⁴⁴ און פלעפיק⁴⁵, אז נאכיאגן האט ניט געקענט מיין ברכה⁴⁶. ווער האט איר ניט פארגונען די הנאה⁴⁷? אינעם חשבון וואס קיינער קאן אים ניט פארשטיין, איז ניט געווען א טעות⁴⁸? דער אויסלעשער⁴⁹ פון לעבנס האט זיך אנגעטאן ביי צייטנס אין רעדער גומענע⁵⁰. און ס'איז מיין קאץ געבליבן אויפן גאס אן אומגעקומענע⁵¹. דער אויסלעשער פון לעבנס האט אפילו⁵² זינע הענט ניט אפגעשווענקט⁵³ מיט וואסער. ער האט צוגעגרייט ביי צייטנס א שולדיקן אויף גאסן אומדערבארעמדיקע⁵⁴, שטאטישע, און ס'איז מיין קאץ געבליבן אן א לעבן און בלויז מיט אויגן אפענע, היפנאטישע.

ס'דערנענטערט זיך די ווייט. נאך אלע ריזעס, אוואנטורעס, און לייגן קלאפטער²¹ אויף פאפיר ביים שאטן פון א שפארבער²², לאז איבער צוויי (ווי טאג מיט נאכט) צונויפגעגראמטע שורות²³ און זאלן זיך מיט זיי צעטיילן דינע יונגע ארבער²⁴.

און אויב ס'איז ווייניק, צי ארויס²⁵ פון הארץ און לאז א דריטע: אלמאי²⁶ זאל בלייבן יתומדיק²⁷ מיט אויסגעשטרעקטע הענטלעך דיין קאץ? האט עמעצער ווי זי געהאט אויף דיר א שליטה²⁸? אכיעב²⁹ האסט שוין אפגעשריבן פאר דער קאץ פראצענטלעך³⁰.

דו האסט דאך זענגען³¹ געזען וואס ניט געזען האט קיינער ביי אירע גרינע יארצייטליכט³² אין ווינטלדיקע חצותן³³: באוואקסענע מיט קליינע פליגל³⁴ שוועבט א מנין³⁵ שטיינער און איבער זיי דער שער-הרחמים³⁶ איז ניט מער פארשלאסן.

און האסטו שוין געשאנקען און צעשאנקען דיין פארמעגן און אפגעצאלט פאר דינע ווונדן דעם באשטימטן שטייער³⁷, אנטלויף אין מידבר³⁸ ווו די שטערן טריקענען³⁹ אן רעגן. זיי טריקענען. זיי לעשן זיך. באוואסער זיי⁴⁰ מיט פיייער.

און אז איך האב איר אנגעטאן פאר נאכט א זידן העמדל⁵⁵ און איינגעוויגט⁵⁶ אין זעלבער ערד ווי אלעמען, האט צוגעהיפערט⁵⁷ איר געליבטער צי איר מאן צום בערגל און כ'האב צום ערשטן מאל דערזען א קאטערישן אלמן⁵⁸.

1987

1974

1. AVROM Sutzkever 2. visiblement/apparently 3. Akhu'ts... à part cela/aside from that 4. réflexion/reflection 5. INYONIM questions, sing. ענין INYEN 6. création artistique/artistic creation 7. SEYDER-HOOYLEM ordre de choses/order of things 8. je crée/do I create 9. EFsher peut-être/perhaps 10. valeur/worth 11. représente/represents 12. détente/relief 13. chargé/emotionally laden 14. Création 15. MIKHU'TS au-delà/beyond 16. YOYresh héritier/heir 17. DAVKE justement/precisely 18. BALE-KHAIM êtres vivants/living things, sing. בעלי-חיים 19. KORBn victime/victim 20. KHEZHBm calcul/calculation 21. nager/swim 22. épervier/hawk 23. ... shures vers rimés/rhymed lines 24. héritiers/heirs 25. fais sortir (impératif)/draw out 26. ALEMA'Y pourquoi/why 27. YO'SEMDIK orphaneline/orphaned 28. SHLITE emprise/hold 29. à moins que/unless 30. tu lui as laissé des intérêts/left her some interest 31. visions 32. bougies mortuaires (métaphore pour les yeux)/candles lit on anniversary of death (metaphor for her eyes) 33. ... KHTSOSn minuits par temps venteux/windy midnights 34. ailes/wings 35. MINYEN dizaine/ten 36. SHAR-HORAKHMIM portes de la miséricorde divine/gates of divine mercy 37. impôt prévu/determined tax 38. MIDBER désert 39. se dessèche/dry up 40. arrose-les/water them 41. LEZEYKHER en mémoire de/in memory of 42. siamoise/Siamese 43. TFISE prison 44. rapidement/quickly 45. inattendu/puzzling 46. BROKHE bénédiction/blessing 47. ... HANOE qui lui a refusé ce plaisir/who refused her the pleasure 48. TOES erreur/mistake 49. "Éteigneur"/"he who snuffs out" 50. en caoutchouc/rubber 51. morte/dead 52. AFILe même/even 53. rincé/rinsed 54. impitoyables/pitiless 55. chemise de soie/silk shirt 56. je l'ai couchée en la berçant/put to sleep 57. arrivé en sautillant/hopped over to 58. ... ALMEN matou veuf/tomcat widower.

שאַרל באַדלער. בילד פֿון פעליקס נאָדאַר.

צו די סאַמע באַרימטע¹ שאַפֿונגען וועגן קעץ אין דער וועלט-פּאַעזיע געהערן די צוויי לידער פֿון שאַרל באַדלער² (1867-1821) פֿון די בלומען פֿון בייז³, וואָס מיר דרוקן דאָ אָפּ אויף ייִדיש. עס האָט זיי איבערגעזעצט⁴ מיט אַ סך טאַלאַנט מרדכי ליטוויץ⁵ (1993-1906), אַ געבוירענער אין שאַוול⁶ (ליטע), וואָס האָט זיך אין 1939 באַזעצט אין פאַריז. זיינע פֿילצאָליקע איבערזעצונגען פֿון באַדלער, פֿאַרשיידענע אַנדערע פֿראַנצייזישע ווי אויך דייטשישע און רוסישע פּאַעטן, קען מען געפֿינען אין די אַנטאַלאָגיעס פֿראַנצייזישע פּאַעזיע און פֿון דער וועלט-פּאַעזיע.

באַדלער וועגן קעץ ייִדיש: מרדכי ליטוויץ

די קעץ

די הייס-פֿאַרליבטע און די דענקער שטרענג-פֿאַרטראַכטע ביים עלטער-ווערן קלייבן אָפּט פֿאַר פֿריינד זיך אויס די מאַכטיק-מילדע קעץ, וואָס צירן²¹ זייער הויז און האָבן האַלט²² די היים די וואַרעמע פֿאַרמאַכטע.

דער וויסנשאַפֿט געטריי²³, דער תּאוּוה²⁴ און דער רוי²⁵, זיי קאַנען²⁶ שטילקייט בלויז און טונקלעניש פֿאַרטראַגן²⁷; ס'וואַלט ערעבוס²⁸ געשפּאַנט²⁹ זיי אין זיין קבורה-וואַגן³⁰, נאָר זייער שטאַלצקייט לאַזט אַזאַ מין³¹ דינסט ניט צו.

זיי ליגן מלכותדיק³² און חלומען³³ פֿון גלאַריעס, ווי גרויסע ספֿינקסן³⁴ אין פֿאַרוואַרפֿענע מידבריות³⁵, אין טרוים פֿאַרגליווערט³⁶ פֿון אַן אומבאַקאַנטן לאַנד.

מיט פֿונקען³⁷ מאַגישע די לענדן³⁸ גלוסטיק שפּריצן³⁹, און פֿעדעם דינטשינקע⁴⁰ און גאַלדענע ווי זאַמד ווי שטערן אין די מיסטישע שוואַרצאַפלען⁴¹ בליצן.

די קאַץ

קום, מיין שיין קעצל, צו מיר אויף מיין ברוסט, נאָר צי איין⁷ די קרעלן⁸ לעת-עתה⁹; און לאָז מיר זיך טונקען¹⁰, אַזוי ווי איך גלוסט¹¹, אין דיין אויג פֿון מעטאַל און אַגאַטע¹².

ווען דיין עלאַסטישן רוקן און קאַפּ מינע פֿינגער בנעימות¹³ באַרירן, און שיכור¹⁴ מיין האַנט גייט אַרויף און אַראָפּ דיין עלעקטרישן קערפּער צו שפּירן,

כ'זע דעמאַלט מיין ווייב, מיט איר בליק אַזוי קאַלט ווי דינע, מיין ליבינקע חיה¹⁵, אַ שטעכיקער דאָרן¹⁶, וואָס שניידט און צעשפּאַלט¹⁷,

און פֿון קאַפּ ביז צו פֿוס קרייזט¹⁸ אַ פֿרייע געפֿערלעכע לופֿט, און עס שטייגט ווי אַ רוף אַ מיסטישער דופֿט¹⁹ פֿון איר ברוינלעכן גוף²⁰.

1. les plus célèbres/very famous 2. Charles Baudelaire 3. Les Fleurs du mal/Flowers of Evil 4. traduit/translated 5. MORDKHE Litvin 6. Siauliai 7. rentre/retract 8. griffes/claws 9. LESATE pour l'instant/for the time being 10. me plonger/immerse myself 11. désire/yearn to 12. agate 13. BENEIMES agréablement/pleasantly 14. SHIKER ivre/drunken 15. ... KHAYE aimable bête/beloved creature 16. épine piquante/prickly thorn 17. coupe/cuts 18. circule/circles 19. parfum/fragrance 20. corps brunâtre/brown tinted 21. embellissent/adorn 22. aiment/like 23. dévoués à la science/true to learning 24. TAYVE volupté/passion 25. quiétude/repose 26. קענען 27. supporter/bear 28. Erèbe/Erebus 29. attellerait/harness 30. KVURE... char funéraire/funeral carriage 31. sorte/kind 32. MA'LKHESDIK royalement/like royalty 33. KHO'LEMEN rêvent/dream 34. sphynx (pluriel)/sphinxes 35. MIDBORYES déserts, sing. מידבר MIDBER 36. figés/frozen 37. étincelles/sparks 38. hanches, reins/loins 39. שפּריצן jettent des/spray 40. fils fins/finest threads 41. prunelles/pupils (of the eye).

DER YIDISHER

דער יידישער

טעם-טעם

א פעריאדיש בלעטל פֿאַר יידיש-לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון
פֿאַרזייער יידיש-צענטער – מעדעם-ביבליאָטעק.

DER YIDISHER TAM-TAM est une publication de

la Maison de la culture yiddish –

Bibliothèque Medem.

רעדאַקציע

רעדאַקציע-קאַלעגיע

בילבאָ, נפתלי כץ, לולו, מאַסעטשקאַ,
מאַקאַ, מימי, מירקע, פיפּפּי, קאַזורקאָ,
רוועלע קאַטער.

מיטאַרבעטער אין דעם נומער

עווילין גרומבערג

אַקווילע גריגאָראָוויטשיטע

טל חבר-כיבאָווסקי

(אויסשטעל-פּראָיעקט)

רובי מאַנעט

יצחק ניבאָרסקי (שפּראַך-השגחה)

מאַרי פּרימאַ (אויסשטעל)

נאַטאַליע קריניצקאַ

Rédaction

Comité de rédaction

Bilbo, Naftule Kats, Kazurko, Ruvele
Koter, Lulu, Maseczka, Mimi, Mirke,
MoCA, Pippi.

Ont collaboré à ce numéro

Akvilė Grigoravičiūtė

Evelyn Grumberg

Tal Hever-Chybowski (maquettiste)

Natalia Krynicka

Ruby Monet

Yitskhok Niborski (responsable
linguistique)

Marie Primault (graphiste)

DER YIDISHER TAM-TAM

Maison de la culture yiddish –

Bibliothèque Medem

29 rue du Château-d'Eau

75010 Paris

Tél. : +33(0)1 47 00 14 00

yiddishweb.com/tamtam

tamtam@yiddishweb.com

פּרייז: 2,50 אייראָס

PRIX/PRICE : 2,50 €

דער יידישער טעם-טעם איז אַן אייך-
און-אינציקע פּובליקאַציע אין גאַנצן
געווידמעט יידיש-לערנערס, וואָס גייט
אַרויס אַן פּראָפּיט-צוועק. מיר בעטן
איינער אונטערשטיצונג!

מיר פֿאַרבעטן אייך

– זיך צו אַבאָנירן אויף:

yiddishweb.com/abonirn

– צו קויפֿן אַלטע נומערן אויף:

yiddishweb.com/altenumern

– צו שיקן אַ צושטייער אויף:

yiddishweb.com/matone

– צו דערציילן אייערע חברים,

לערערס און תלמידים וועגן דעם

יידישן טעם-טעם!

מיר דאַנקען אייך גאָר האַרציק!
די רעדאַקציע